

CYGAN (55) *sb m*

Cygan (48), **Cyganin** (1), Cygan a. Cyganin (6); Cyganin *LibLeg*.

cygân, cygan-.

sg N Cygân (3). ◊ *G* Cygana (1). ◊ *A* Cygana (3), Cyganina (1). ◊ *I* Cygan(e)m (1). ◊ *pl N* Cygani (29). ◊ *G* Cygan(o)w (1). ◊ *A* Cygany (9). ◊ *I* Cygany (3). ◊ *L* Cyganiéch (3), *skrót*: Cyga. (1); -éch (1), -(e)ch (2).

Sł stp brak, Cn notuje, Linde XVI – XVIII w.

1. *n-ethn Członek ludu koczowniczego pochodzenia indyjskiego (do Polski przywędrował z Węgier); Cinganus, Cingarus Cn (52) : Palaestinus, Philistinus, czigan BartBydg 105b, 110; chociażby bil zołthawil hospodarem yednego Czyganyna abo Murzyna, yesczie bichmy yego przyaly LibLeg 6/190v; Do pana Chorążicza przes czye teras lyfth dawa ktorim rofkazvye abi on vidal wżitky czigani ktorzi bily pana woyewodzynny livdzie nyewolny LibLeg 10/122, 6/78v, 159v, 10/124, 11/62, 73; LibMal 1543/70; RejRozpr 13; Diar 80; RejWiz 59, 76; UstPraw K3; Wyfzli oni napierwey fprzodkow fwych z Affryki przed głodem fkráginy Cyrenáiki/ przeto máią być wezwáni Cyráni á nie Cygáni. BielKron 262, 261v, 270 [2 r.], 452v, 469; Mącz 167c; BielSat L4 [2 r.]; RejZwierc 194; StrykKron 11 [2 r.]; Bo być miefzánцем z Czechá/ z Slężaká/ á chociaż y z Cygáná/ ábo y Tátáryzná/ á być przedsię cnotliwym/ pobożnym/ y wiernym: á co to komu fzkodzić może. CzechEp 63, 64; OSm rzeczy fą ná świećie/ ktore przekażáią Nam w Rzeczy pośpolitey [...] Sędzia w práwie fałszywy/ Kupiec ktory fzydzi Książdz łakomy w kościele/ á z Cygány Zydzi BielSjem 25, 27 [2 r.]; CYgáni álbo ludzie niepotrzebni/ będą przez nas z źiemie wywołáni/ y nápotym nie máią bydź do niéy przyimowáni. O tychze Cygániéch. SarnStat 523, 480, 494, 523 [5 r.], 1307; CiekPotr 77; Cygánow bárzo wiele w Trácyey. KlonWor 6 marg, 6 [3 r.], 7 [3 r.], 8 [2 r.].*

2. *Człowiek nieuczciwy, krętacz, oszust; bispellio, bovinator, circulator, circumforaneus homo, circumscriptor, circumventor, deceptor, defraudator, fraudator, impostor, nebulo, ostentarius, planus, praestigiator, praestrigiator, sycophanta, versipellis, veterator Cn (3) : Iefliś chudy páchołek/ nie fstawże fię Pánem: Szczęryze z ludźmi poftępuy/ á nie bądź cygánem. KlonWor 41; Gdy pozwie Cygáná/ Ze go w fzytchu ofzukał: Cygánfka wygrána. KlonWor 68, 28.*

3. [*n-pr Imię psa: Názwiże chártá Kárwatem/ [...] Co czarny/ názow Cygánem BielawMysł B4v (Linde).]*

Synonimy: 2. fałszerz, oszukacz, oszust, podchodzieciel, szalbierz.

MM